

Voor eigen wachtgelders

DE HERBENOEMINGSVERPLICHTING

Het is de tijd van de jaarverslaglegging. En dus komt ook de accountant weer op bezoek. Dat is het moment dat u geconfronteerd kunt worden met een tekortkoming in de naleving van de zogenaamde herbenoemingsverplichting voor eigen wachtgelders. In de column Juridisch ditmaal een uitleg van deze regelgeving.

De herbenoemingsverplichting van eigen wachtgelders houdt in, dat een schoolbestuur verplicht is een voormalig werknemer die (1) een WW- of WOPO-uitkering geniet en (2) direct voorafgaand daaraan langer dan een jaar onafgebroken bij het schoolbestuur in dienst is geweest, (3) in het geval van een vacature bij voorrang in dienst te nemen. Deze regel is in de Wet op het Primair Onderwijs (WPO) en de Wet op de Expertisecentra (WEC) opgenomen om 'de positie van werkloos onderwijspersoneel in benoemingsprocedures te verstevigen en tegelijkertijd de uitgaven als gevolg van werkloosheidsuitkeringen te beperken¹.' Het is eigenlijk geen verplichting als zodanig, maar – zoals in de onderwijswetten vaker het geval is – een regel die kracht wordt bijgezet door middel van een bekostigingsconsequentie: De personele bekostiging wordt verminderd met het salaris van het personeel dat is benoemd². Wanneer u dit goed op zich laat inwerken, begrijpt u dat het forse en langdurige consequenties kan hebben wanneer vast wordt gesteld dat u de herbenoemingsverplichting overtreedt. De instellingsaccountant dient op grond van het accountantsprotocol te controleren of een schoolbestuur de wettelijke bepalingen over herbenoeming naleeft. En als de accountant constateert dat deze bepalingen niet worden nageleefd, dient hij te controleren of de genoemde bekostigingsinhouding heeft plaatsgevonden.

UITZONDERINGEN

Er is een aantal uitzonderingen op de herbenoemingsverplichting. Er kunnen gewichtige redenen zijn waarom de benoeming van de eigen wachtgelder niet wenselijk is. In dat geval kan bij de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) een ontheffing van de herbenoemingsverplichting worden aangevraagd. DUO stelt daarvoor een aanvraagformulier beschikbaar³. Een ontheffing wordt alleen verleend als de benoeming van de eigen wachtgelder leidt tot 'onoverkomelijke onderwijskundige en/of organisatorische

knelpunten⁴.'

Naast de mogelijkheid om in een specifiek geval een ontheffing van de herbenoemingsverplichting aan te vragen, bestaat er ook een regeling op grond waarvan een automatische ontheffing geldt. Deze regeling, luisterend naar de naam 'Regeling achterwege laten vermindering van de bekostiging bij niet-herbenoeming ontslaguitkeringsgerechtigde ex-werknemers primair onderwijs', regelt dat geen vermindering van de bekostiging plaatsvindt bij een van de volgende ontslaggronden:

1. onbekwaamheid of ongeschiktheid voor de functie
2. veroordeling tot een vrijheidsstraf wegens een misdrijf
3. onverenigbaarheid van karakters, verstoorde arbeidsrelatie of onoplosbare verschillen van inzicht omtrent de taakuitoefening, waardoor herbenoeming redelijkerwijze uitgesloten moet worden geacht
4. ziekte of arbeidsongeschiktheid, voor zover herplaatsing in de eigen functie bij de eigen werkgever niet tot de mogelijkheden behoort⁵.

Indien een schoolbestuur gebruik wil maken van de automatische ontheffingsmogelijkheid, moet in de personeelsadministratie (naast de akte van aanstelling of benoeming van de betrokken werknemer) ook de akte van ontslag of de uitspraak van de rechter zijn opgenomen. Hierin moet de bovengenoemde ontslagreden staan en een verklaring van de werknemer in kwestie waarin hij aangeeft dat hij op de hoogte is van de automatische ontheffingsregeling en van de reden waarom de werkgever van die regeling gebruik wil maken. Afhankelijk van de ontslaggrond geldt de ontheffing in sommige gevallen voor alle scholen van het schoolbestuur en in andere gevallen slechts voor de school waar de werknemer werkte voordat hij werd ontslagen. In sommige gevallen geldt de ontheffing permanent, maar in andere is deze tijdelijk van aard.

ADMINISTRATIEPLICHT

Terug naar de accountant. Wat controleert die nu precies?

MR. BAS VORSTERMANS

is advocaat bij Advocatenkantoor Dijkgraaf,
e-mail: b.vorstermans@dijkgraafadvocaten.nl.

Er moet een inzichtelijke administratie worden gevoerd met betrekking tot de benoeming van eigen wachtgelders. Daaruit moet blijken dat de vacature aan wachtgelders is aangeboden. De administratie moet bevatten:

1. een overzicht van de in het afgelopen jaar ontstane vacatures gespecificeerd naar tijdstippen van ontstaan en vereiste bevoegdheden
2. een overzicht van de mate waarin deze vacatures zijn vervuld door eigen wachtgelders en door anderen
3. een overzicht van de eigen wachtgelders, gespecificeerd naar bevoegdheden en eventuele andere kwalificaties
4. schriftelijke bewijsstukken van het aanbieden van een vacature en (indien van toepassing) de reden waarom de eigen wachtgelder deze niet heeft aanvaard.

Dit houdt dus nogal een administratieve last in. Te meer omdat het niet heel eenvoudig is om een overzicht van de eigen wachtgelders bij te houden. Schoolbesturen werden hier in het verleden door het Participatiefonds over geïnformeerd⁶, maar dat is niet meer het geval. Ze kunnen nu gegevens van de WW-uitkeringen van hun ex-werknemers inzien via de Financiële Informatie Voorziening van het UWV, maar dit betreft uitsluitend de WW-uitkering en niet de (via WW-plus verstrekte) bovenwettelijke uitkering op grond van de WOPO. Scholen wordt dus een administratieplicht opgelegd, waaraan zij voor een deel niet of slechts met grote moeite kunnen voldoen.

RISICO

Wanneer geconstateerd wordt dat de herbenoemingsverplichting niet in acht is genomen, heeft dat potentieel grote gevolgen. Er is immers iemand benoemd 'met voorbijgaan' van een ex-werknemer die volgens de regels met voorrang benoemd had moeten worden. De volledige personeelslasten van degene die benoemd is, kunnen op de rijksbekostiging in mindering worden gebracht. Ondertussen kan degene die benoemd is, ook niet zomaar ontslagen worden omdat zijn benoeming in strijd is met de herbenoemingsverplichting. In veel gevallen heeft deze werknemer bijvoorbeeld een vaste benoeming. Gezien de potentiële impact op de financiële huishouding van een onderwijsorganisatie, is het haast wonderbaarlijk dat de herbenoemingsverplichting binnen de sector niet berucht is en zelfs redelijk onbekend lijkt te zijn.

TIPS

We komen toe aan enkele afsluitende tips om problemen met de herbenoemingsverplichting te voorkomen:

1. Wordt het dienstverband van een werknemer beëindigd om zogenaamde 'persoonsgebonden' redenen, schroom dan niet om de reden van de beëindiging van het dienstverband ook op te nemen in (onder meer) de akte van ontslag. Als die ontslagreden aansluit bij de ontslaggronden genoemd in de regeling voor automatische ontheffing, dan kan een herbenoemingsverplichting voorkomen worden.
2. Valt de ontslagreden niet onder de regeling voor automatische ontheffing, dan is soms (indien deugdelijk gemotiveerd) toch een ontheffing op aanvraag mogelijk.
3. Wanneer wel een herbenoemingsverplichting geldt, dient u vacatures voor soortgelijke functies schriftelijk aan de betrokken eigen wachtgelder aan te bieden. Het is voor de herbenoemingsverplichting niet van belang of de eigen wachtgelder de aangeboden vacature al dan niet aanvaardt.
4. Zorg dat de herbenoemingsverplichting in ieder geval goed is geadmistreerd voor de ex-werknemers waarvan u weet dat zij een uitkering genieten. Dat zijn dus minimaal de in de Financiële Informatie Voorziening van het UWV genoemde ex-werknemers. BSM

Noten

- 1 "Toepassing bepaling eigen wachtgelders" Uitleg/Gele Katern 1995, nummer 26, 8 november 1995.
- 2 Artikel 138 lid 1 WPO en artikel 132 lid 1 WEC.
- 3 <https://www.duo.nl/zakelijk/primair-onderwijs/personeel/ontheffing-herbenoemingsverplichting-aanvragen.jsp>
- 4 "Toepassing bepaling eigen wachtgelders" Uitleg/Gele Katern 1995, nummer 26, 8 november 1995.
- 5 <http://wetten.overheid.nl/BWBR0018336/2005-06-03>
- 6 Dit was 'bedoeld als dienstverlening die de instelling niet ontslaat van de verantwoordelijkheid zelf een administratie van eigen wachtgelders bij te houden' aldus "Toepassing bepaling eigen wachtgelders" Uitleg/Gele Katern 1995, nummer 26, 8 november 1995.